

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 599/2013-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti P. T., zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Michala Mandzáka, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. T. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že

žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania, porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania, zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť P. T. trovy konania v sume 331,12 € (slovom tristotridsaťjeden eur a dvanásť centov) na účet jej právneho zástupcu Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. júna 2013 doručená sťažnosť P. T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Michala Mandzáka, ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým čiastočne potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 315/2007-142 zo 7. mája 2009 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu zo 7. mája 2009“) vo výroku, ktorým zamietol návrh na náhradu

nemajetkovej ujmy v peniazoch, a vo výroku, ktorým rozhodol o trovách prvostupňového a odvolacieho konania, ako aj postupom, ktorý prechádzal jeho vydaniu.

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka sa ako žalobkyňa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 315/2007 o ochranu osobnosti domáhala určenia, že zverejnením článku v denníku Plus JEDEN DEŇ... s titulkom „Na snem bez podprsenky“ a s podtitulkom „T. dcéra, ktorá randí so šéfom S. p., na bontón kašle“, a s titulkom na prvej strane „T. dcéra sa nekašle: Pikantné na snem prišla bez podprsenky“, a zverejnením fotografií patriacich k tomuto článku došlo k neoprávnenému zásahu do jej práva na ochranu osobnosti, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 165 969,65 €, uverejnenia ospravedlnenia a náhrady trov konania.

Okresný súd rozsudkom zo 7. mája 2009 návrh sťažovateľky zamietol a súčasne ju zaviazal nahradiť trovy konania vo výške 7 439,49 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Proti označenému rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol odvolací súd napadnutým rozsudkom tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu zo 7. mája 2009 zmenil, a to takto:

«Odvolací súd napadnutý rozsudok prvého stupňa mení takto:

Zverejnením článku uverejnenom v denníku Plus JEDEN DEŇ... došlo k neoprávnenému zásahu do práva navrhovateľky na ochranu osobnosti.

Zverejnením fotografií uverejnených v denníku Plus JEDEN DEŇ... a na úvodnej strane, prislúchajúcich k článku s titulkom... došlo k neoprávnenému zásahu do práva navrhovateľky na ochranu osobnosti. Odporca je povinný v najbližšom čísle celoslovenského vydania denníka Plus JEDEN DEŇ pripravovanom po právoplatnosti tohto rozsudku uverejniť na prvej strane tohto denníka ospravedlnenie navrhovateľke v nasledovnom znení:

„OSPRAVEDLNENIE P. T.

V celoslovenskom vydaní denníka Plus JEDEN DEŇ.. sme uverejnili článok s titulkom „Na snem bez podprsenky“ a s podtitulkom „T. dcéra, ktorá randí so šéfom S. p., na bontón kašle“ a s titulkom na prvej strane „T. dcéra sa nekašle: pikantné na snem prišla bez podprsenky“.

V uvedenom článku sme uviedli, že P. T. „randí“ s I. B. a na trenčiansky snem strany Smer - SD prišla ako delegátka bez podprsenky. Zverejnením tohto článku sme vážnym spôsobom zasiahli do ochrany osobnosti P. T., a preto sa za uverejnenie tohto článku P. T. verejne ospravedľujeme.

Nadpis ospravedľovania „OSPRAVEDLNENIE P. T.“ je odporca povinný uverejniť rovnakým typom písma a rovnakou veľkosťou písma ako bol uverejnený titulok článku „Na snem prišla bez podprsenky“, uverejnený v denníku Plus JEDEN DEŇ...

Odporca je povinný v najbližšom čísle celoslovenského vydania denníka Plus JEDEN DEŇ pripravovanom po právoplatnosti tohto rozsudku uverejniť na prvej strane tohto denníka ospravedľovanie navrhovateľke v nasledovnom znení:

„OSPRAVEDLNENIE P. T.

V celoslovenskom vydaní denníka Plus JEDEN DEŇ... sme uverejnili článok s titulkom „Na snem bez podprsenky“ a s podtitulkom „T. dcéra, ktorá randí so šéfom S. p., na bontón kašle“ a s titulkom na úvodnej strane „T. dcéra sa nekašle: pikantné na snem prišla bez podprsenky“, a ako súčasť tohto článku boli zverejnené fotografie P. T., a to na strane 2 ako i na úvodnej strane.

Zverejnením týchto fotografií sme zasiahli do ochrany osobnosti P. T., a preto sa za jej uverejnenie P. T. verejne ospravedľujeme“.

Nadpis ospravedľovania „OSPRAVEDLNENIE P. T. je odporca povinný uverejniť rovnakým typom písma a rovnakou veľkosťou písma ako bol uverejnený titulok článku „Na snem prišla bez podprsenky“, uverejnený v denníku Plus JEDEN DEŇ...

Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 3.300 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku tejto časti napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdzuje.

Žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania.»

Podľa názoru sťažovateľky napadnutý rozsudok krajského súdu „vykazuje znaky maximálnej miery arbitrárnosti a svojvôle... nemá legitímny základ, a súčasne nim boli porušené aj základné práva...“.

Porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa sťažovateľky spočíva v tom, že krajský súd *«zo žiadneho finančného zadosťučinenia vo výške 165.969,59 EUR, priznal navrhovateľke len čiastku nepatrnú, t. j. vo výške 3.300.- Eur, pričom táto čiastka nedosahovala ani hodnotu jednej tretiny zaplatených súdnych poplatkov a preto je potrebné rozsudok v napadnutej časti (v spojitosti s rozhodnutím odvolacieho súdu o náhrade trov konania) považovať za zjavne nespravodlivý (§ 1 O. s. p.), poznačený zjavnou svojvôľou a arbitrárnosťou. Priznané finančné zadosťučinenie v peniazoch je možné považovať za zjavne symbolické, pričom Krajský súd v Bratislave nevzal do úvahy tú skutočnosť, že došlo k zásahu do práva sťažovateľky na jej ochranu osobnosti, a to až v troch zložkách: práva na česť a dôstojnosť, práva súkromie a práva na podobizeň. Ďalším aspektom (odôvodňujúcim priznanie finančného zadosťučinenia v peniazoch nielen v symbolickej výške) je skutočnosť, že žalovaný článok nesledoval žiaden legitímny cieľ a neprispel k diskusii o veciach verejných, sledoval len dosiahnutia vyššieho nákladu, pričom aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre uznáva, že „súkromné životy tých, ktorí sú na očiach verejnosti, sú luxusným tovarom pre určité kategórie oznamovacích prostriedkov (Rozsudok zo dňa 10. 05. 2011 vo veci Mosley proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť číslo 48009/08).*

Sťažovateľka si uvedomuje, že stanovenie výšky primeraného finančného zadosťučinenia podlieha úvahe súdu, a je teda v prvom rade v právomoci všeobecných súdov rozhodovať o výške žiadaného finančného zadosťučinenia. Toto právo všeobecných súdov (ako primárnych ochrancov práva) však nemôže byť založené na „voľnej úvahe“, musí byť odôvodnené a čo je podstatné nesmie byť prejavom svojvôle, ktorej sa každý orgán verejnej moci (a súdy obzvlášť) musia v právnom štáte dôsledne vyvarovať.

V danom prípade sa sťažovateľke (ani napriek vynaloženému úsiliu) nepodarili identifikovať úvahy, ktoré viedli všeobecný súd k priznaniu symbolického primeraného finančného zadosťučinenia. Napadnuté rozhodnutie je preto nielen zjavne neodôvodnené a arbitrárne, ale aj vnútorne protirečivé, keďže na strane jednej sa síce stotožňuje so všetkými argumentmi (prezentovanými sťažovateľkou) týkajúcich sa dôvodnosti priznania náhrady primeraného finančného zadosťučinenia v peniazoch, na strane druhej však bez akéhokoľvek odôvodnenia priznáva len symbolické finančné zadosťučinenie, a to bez toho, aby k tomuto bol uvedený aspoň jeden argument alebo akákoľvek úvaha zo strany

všeobecného súdu. Na základe týchto skutočností máme preto za to, že odôvodnenie všeobecného súdu nebolo dostatočné, bolo vnútorne rozporuplné, nevysporiadalo sa s podstatnými argumentmi sťažovateľky, nespĺňalo kritéria, ktoré na neho kládla judikatúra Najvyššieho súdu SR ako i Ústavného súdu SR, a preto možno uzavrieť, že napadnuté rozhodnutie ako celok nebolo zákonné a spravodlivé, a preto je aj z ústavného hľadiska neudržateľné.».

Za zjavne neodôvodnenú a arbitrárnu považuje sťažovateľka aj tú časť napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým tento rozhodol o náhrade trov konania, a ktorá predstavuje podľa jej názoru „zjavný exces od stabilizovanej judikatúry jednak Najvyššieho súdu SR, jednak Ústavného súdu SR. Krajský súd v Bratislave uznal dôvodnosť žaloby o ochranu osobnosti a súčasne priznal nielen morálnu satisfakciu, ale aj materiálnu satisfakciu v určitej časti, avšak len na základe čiastočného zamietnutia materiálnej satisfakcie, všeobecný súd o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu, a to s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 2 O. s. p. (t. j. na základe čiastočného úspechu každej procesnej strany). Odôvodneniu v tejto časti venoval Krajský súd v Bratislave len jednu vetu, hoci jeho rozhodnutie je v zjavnom rozpore s ustálenou judikatúrou, a preto, ak chcel odvolací súd rozhodnúť s doterajšou ustálenou judikatúrou, tak mal uviesť aj argumenty, prečo sa odklonil od nej a z akých úvah pritom vychádzal.

Máme za to, že predmetom konania bola primárne ochrana osobnosti, a preto bolo namieste aplikovať ustanovenie § 142 ods. 3 O. s. p. (t. j. priznanie náhrady trov konania z dôvodu, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu).“.

V súvislosti s námietkami k výroku napadnutého rozsudku o nepriznaní náhrady trov konania sťažovateľka poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 5 M Cdo 7/2010, sp. zn. 3 M Cdo 4/2009 a sp. zn. 5 Cdo 202/2009, z ktorých podľa nej

«jednoznačne vyplýva, že priznanie náhrady trov konania je dané, ak je navrhovateľ úspešný v hlavnom predmete konania, ktorým primárne je ochrana osobnosti (a nie len jeho jedna zložka, ktorou je „priznanie finančného zadostučinenia v peniazoch“). Je preto namieste priznať náhradu trov konania v celom rozsahu v tých prípadoch, ak je navrhovateľ

úspešný v tomto hlavnom predmete. V uvedenej veci preto nemožno rozhodovať o náhrade trov konania na základe princípu čiastočného úspechu (tak ako rozhodol odvolací súd), ale bolo potrebné priznať sťažovateľke plnú náhradu trov konania v súlade s ustanovením § 142 ods. 3 O. s. p. (keďže rozhodnutie záviselo od úvahy súdu).

Uvedené možno v plnom rozsahu vzťahovať aj na tie prípady, ak súd síce uzná dôvodnosť žaloby o ochranu osobnosti, prizná morálnu satisfakciu, avšak neprizná materiálnu satisfakciu (primerané zadosťučinenie v peniazoch). Najmä z posledne citovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR vyplýva, že aj rozhodovanie o priznaní či nepriznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch závisí od úvahy súdu, a preto je v prípade úspešnosti žaloby o ochrany osobnosti v hlavnom predmete konania (ktorým je primárne ochrana osobnosti), dôvodné priznať náhradu trov konania. Krajský súd v Bratislave uznal dôvodnosť podanej žaloby v hlavnom predmete konania (a dokonca priznal aj čiastočnú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch), a je preto nespravodlivé (a hlavne neprípustné), aby len na základe nepriznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorej priznanie alebo nepriznanie závisí od úvahy súdu, utrpela sťažovateľka ujmu (v podobe zaplatených súdnych poplatkov a trov právneho zastúpenia), a to len preto, že sa inak dôvodne domáhala svojho práva na súde. Primárne zodpovedný za neoprávnený zásah je v danom prípade odporca, ktorý v priebehu konania neprejavil minimálnu snahu aspoň o zmiernenie neoprávneného zásahu do ochrany osobnosti, a preto by mal zodpovedať aj za náhradu trov konania.».

Porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu spočíva podľa sťažovateľky v tom, že „dôsledkom napadnutej časti rozsudku týkajúcej sa náhrady trov konania sťažovateľka utrpela majetkovú ujmu (skutočnú škodu) v podobe zaplatených súdnych poplatkov ako i tým, že jej nebola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia, pričom tieto prostriedky mohla sťažovateľka využiť pre svoju potrebu. Všeobecný súd tým zasiahol do jej práva na pokojné užívanie majetku, pričom porušenie tohto práva nesledovalo žiaden legitímny cieľ a bolo prejavom svojvôle a arbitrárnosti všeobecného súdu.“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky P. T. podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 5 Co 268/2009-185 zo dňa 07. 06. 2011 v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave konajúc ako odvolací súd:

a/ čiastočne potvrdil prvostupňový Rozsudok Okresného súdu Bratislava V, sp. zn. 7 C 315/2007-142 zo dňa 07. 05. 2009, ktorým tento zamietol nárok sťažovateľky na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a

b/ v časti, v ktorej odvolací súd rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania;

a konaním, ktoré mu predchádzalo, porušené bolo.

2. Zrušuje sa Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, spis. zn. 5 Co 268/2009-185 zo dňa 07. 06. 2011 v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave konajúc ako odvolací súd:

a/ čiastočne potvrdil Rozsudok Okresného súdu Bratislava V, spis. zn. 7 C 315/2007-142 zo dňa 07. 05. 2009, ktorým tento zamietol nárok sťažovateľky na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a

b/ v časti, v ktorej odvolací súd rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania;

a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave v rozsahu zrušenej časti na ďalšie konanie, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľke P. T. do 15 dní od doručenia tohto nálezu trovy konania na účet jeho právneho zástupcu...“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 599/2013-32 z 3. októbra 2013 sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 20 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu

vo výroku o náhrade trov konania“), prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Po prijatí časti sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a zároveň oznámil ústavnému súdu, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti v prípise sp. zn. Spr 3516/2013 z 2. decembra 2013, v ktorom uviedol stanovisko druhého predsedu senátu 5 Co JUDr. Milana Chalupku, podľa ktorého *„je rozhodnutie vo veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 5 Co 268/2009 správne a neboli ním dotknuté práva sťažovateľky“*. Predseda krajského súdu ústavnému súdu zároveň oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Označené vyjadrenie krajského súdu ústavný súd zaslal na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska právnenému zástupcovi sťažovateľky a zároveň ho vyzval, aby sa vyjadril, či trvá na tom, aby sa vo veci sťažovateľky konalo ústne pojednávanie. V stanovisku právneho zástupcu sťažovateľky k vyjadreniu krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Máme za to, že ústavná sťažnosť bola podaná dôvodne, pričom poukazujeme na najnovšie rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z dňa 05. 09. 2013, č. 9815/10 Čeppek proti Českej republike, v ktorom súd posudzoval obdobnú situáciu a konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd už len na základe toho, že všeobecný súd neumožnil účastníkom konania vyjadriť sa k zamýšľanej aplikácii § 150 O. s. p. pred vydaním rozhodnutia o trovách konania.“. Právny zástupca sťažovateľky súčasne ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

V zmysle čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

Podľa názoru sťažovateľky je napadnutý rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania zjavne neodôvodnený a arbitrárny, keďže predstavuje „zjavný exces od stabilizovanej judikatúry jednak Najvyššieho súdu SR, jednak Ústavného súdu SR. Krajský súd v Bratislave uznal dôvodnosť žaloby o ochranu osobnosti a súčasne priznal

nielen morálnu satisfakciu, ale aj materiálnu satisfakciu v určitej časti, avšak len na základe čiastočného zamietnutia materiálnej satisfakcie, všeobecný súd o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu, a to s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 2 O. s. p. (t. j. na základe čiastočného úspechu každej procesnej strany). Odôvodneniu v tejto časti venoval Krajský súd v Bratislave len jednu vetu, hoci jeho rozhodnutie je v zjavnom rozpore s ustálenou judikatúrou, a preto, ak chcel odvolací súd rozhodnúť s doterajšou ustálenou judikatúrou, tak mal uviesť aj argumenty, prečo sa odklonil od nej a z akých úvah pritom vychádzal.“

Podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 OSP ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Podľa § 142 ods. 3 OSP aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia.

Podľa § 224 ods. 1 OSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa platia i pre odvolacie konanie.

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje každému základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré

upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08).

Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09). Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných

ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že o náhrade trov konania rozhodol krajský súd podľa § 142 ods. 2 OSP v spojení s § 224 ods. 1 OSP.

Z už citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že kritériom na priznanie nároku na náhradu trov konania je miera úspechu vo veci, ktorá sa zisťuje tak u navrhovateľa (žalobcu), ako aj u odporcu (žalovaného). Miera úspechu vo veci závisí od vzťahu meritórneho rozhodnutia k žalobnému petitu, ktorý bol naposledy urobený vo veci samej.

Ústavný súd už v súvislosti s inštitútom náhrady trov občianskeho súdneho konania vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti uviedol, že všeobecným zákonným pravidlom (*lex generalis*) v prípadoch, keď mal účastník konania vo veci úspech len čiastočný, je pravidlo obsiahnuté v § 142 ods. 2 OSP. Podľa tohto ustanovenia všeobecný súd náhradu trov alebo pomerne rozdelí, alebo vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo. Z § 142 ods. 3 OSP možno vyvodíť v podstate tri špeciálne skutkové podstaty, v prípade ktorých musí byť posúdenie náhrady trov konania u účastníka, ktorý mal vo veci iba čiastočný úspech, odlišné od všeobecného pravidla vyplývajúceho z § 142 ods. 2 OSP. Ide o prípady, ak (a) mal účastník neúspech v pomerne nepatrnej časti, (b) rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku, (c) rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. Ustanovenia § 142 ods. 3 OSP pritom vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP treba považovať za *lex specialis*, pričom pri posudzovaní ich vzájomného vzťahu sa uplatní všeobecné interpretačné pravidlo, podľa ktorého špeciálna úprava má prednosť pred všeobecnou úpravou [*lex specialis derogat legi generali* (m. m. pozri II. ÚS 82/09)].

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že Občiansky súdny poriadok umožňuje všeobecnému súdu priznať plnú náhradu trov konania účastníkovi aj napriek tomu, že mal vo veci úspech

len čiastočný, aj vtedy, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (§ 142 ods. 3 OSP).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje na právny názor vyslovený v odbornej literatúre, podľa ktorého aplikácia § 142 ods. 3 OSP prichádza do úvahy iba pri rozhodnutiach, ktoré zaväzujú na plnenie, a z nich iba pri tých, ktorými sa rozhoduje o výške plnenia. Nestačí, ak sa nimi rozhoduje iba o základe nároku. Súčasne musí byť splnená aj druhá podmienka, ktorou je závislosť vyčíslenia plnenia od úvahy súdu. Úvaha súdu sa môže týkať len skutkových okolností, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o výške priznaného plnenia (nie základu uplatneného nároku). Pre priznanie plnej náhrady trov konania v tomto prípade nie je podstatný rozsah čiastočného úspechu účastníka konania (v nepatrnej alebo prevažnej časti). Úvaha súdu o výške plnenia sa musí opierať o hmotné právo, spravidla o právne normy, v ktorých je rozsah nároku upravený vymedzením právne relevantných kritérií a jeho samotné určenie (vyčíslenie) vyplýva z konkrétnych okolností danej veci. Ako príklad takéhoto určenia výšky plnenia v závislosti od úvahy súdu sa aj v odbornej právnickej literatúre uvádza rozhodovanie súdu o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého súd určí výšku náhrady nemajetkovej ujmy s prihliadnutím na závažnosť vznikutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo [KRAJČO, J. – SUČANSKÁ, D. – ČIERNA, A. – KRAJČO, O. *Občiansky súdny poriadok – Komentár*. Bratislava : Eurounion, 2010, s. 555. ISBN 978-80-89374-11-3 (k tomu pozri aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Cdo 14/2009 z 5. augusta 2010)].

Krajský súd napadnutým rozsudkom vyhovel žalobe sťažovateľky a uložil žalovanej, ktorá neoprávnene zasiahla do práva sťažovateľky na ochranu osobnosti, aby sa ospravedlnila a zaplatila náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom z hľadiska rozhodovania o trovách konania nebolo v tomto prípade podľa názoru ústavného súdu určujúce, akú výšku tejto náhrady sťažovateľka požadovala a akú výšku jej priznal všeobecný súd, rozhodujúce bolo, že výška náhrady závisela od úvahy súdu [§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka (k tomu pozri aj uznesenia najvyššieho súdu 3 M Cdo 14/2009, 1 M Cdo 4/2007, 2 M Cdo 3/2006, 3 M Cdo 9/2007, 5 M Cdo 2/2009)].

Ak za uvedenej situácie krajský súd otázku náhrady trov konania posúdil v zmysle § 142 ods. 2 OSP, pričom s prihliadnutím na judikatúru najvyššieho súdu a závery ústavného súdu postupoval v rozpore so zákonom, pretože správne mal túto otázku posudzovať v zmysle § 142 ods. 3 OSP, natoľko sa odchýlil od znenia dotknutých ustanovení, že zásadne poprel ich účel a význam, v dôsledku čoho je napadnutý rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania neakceptovateľný a neudržateľný. Z uvedených dôvodov došlo zároveň napadnutým rozsudkom vo výroku o náhrade trov konania aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

II.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o trovách konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného jej čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného jej čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania a jeho zrušením (pozri ďalej odôvodnenie k bodu 2 výroku tohto nálezu v časti III tohto nálezu, pozn.) sa otvára priestor na to, aby sa krajský súd v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedených práv hmotného charakteru.

Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľky nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

V zmysle § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 268/2009 zo 7. júna 2011 vo výroku, ktorým rozhodol o náhrade trov konania tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania, bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení (výrok o náhrade trov konania) a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Po zrušení napadnutého rozsudku krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania a vrátení veci na ďalšie konanie bude krajský súd povinný opätovne rozhodnúť o náhrade

trov konania, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v časti II tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátskou kanceláriou označenou v záhlaví tohto rozhodnutia. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka si prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnila úhradu trov konania v celkovej sume 331,12 € (vrátane 20 % DPH). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, čo spolu s režijným paušalom 2 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 275,94 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Celková odmena za poskytnuté právne služby predstavuje sumu 331,13 €. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka si uplatnila úhradu trov konania v sume 331,12 €, ústavný súd úhradu priznal v ňou požadovanej sume (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2014